

उषा शेरचनको कथाकारिता

त्रिभुवन विश्व विद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत पृथ्वी नारायण क्याम्पस नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षको दसौं पत्र (५१०-१) को प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

सन्तोष बराल

प्राइभेट परीक्षार्थी

परीक्षा रोल नं. ९५७००२

त्रि.वि. रजिस्ट्रेशन नं. ६-१-२९८-१७५-९६

नेपाली विभाग

पृथ्वी नारायण क्याम्पस

पोखरा

२०७४

निर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्व विद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय पृथ्वीनारायण क्याम्पस अन्तर्गत नेपाली विभागको स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्ष दसौं पत्र (५१०-१) को प्रयोजनका लागि प्राइभेट छात्र सन्तोष बरालले उषा शेरचनको कथाकारिता शीर्षकको शोधपत्र मेरा निर्देशनमा तयार पारेका हुन् । उनको यस शोध कार्यको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि पृथ्वी नारायण क्याम्पस, नेपाली विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्न सिफारिस गर्दछु ।

शोध निर्देशक

यादवराज उपाध्याय

उप-प्राध्यापक

नेपाली विभाग

पृथ्वी नारायण क्याम्पस, पोखरा

२०७४/१२/१८

०१/०४/२०१८

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले त्रिभुवन विश्व विद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत पृथ्वी नारायण क्याम्पस नेपाली विभागको स्नातकोत्तर तहको दसौं पत्रको प्रयोजनार्थ आदरणीय गुरु यादवराज उपाध्यायको कुशल निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । आफ्नो कार्यव्यस्तताको बाबजुद पनि अमूल्य समय मेरो शोध कार्यको निर्देशनमा खर्च गरी, पारिवारिक वातावरण, हौसला र प्रेरणा दिएर प्रस्तुत शोधपत्रलाई यो रूप प्रदान गर्नका लागि अनवरत रूपमा आवश्यक सल्लाह, सामग्री-सङ्कलन र सुझाउ दिई उचित मार्ग निर्देशन गर्नुहुने गुरु उपाध्यायप्रति म कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

शोधपत्र लेखनका क्रममा सुरुका दिनमा शीर्षक छनौटदेखि शोधपत्रको पूर्णातासम्म गहन सल्लाह, सुझाव दिनुहुने पृथ्वी नारायण क्याम्पस पोखराका नेपाली विभागका विभागीय प्रमुख आदरणीय गुरु सह-प्राध्यापक कृष्णप्रसाद पौडेलप्रति आभारी छु । शोधपत्र लेखनको क्रममा मन, वचन र कर्मले आवश्यक परामर्श र सहयोग गर्नु हुने साहित्यकार असफल गौतमको गुनलाई कहिल्यै बिर्सन सकिदैन । शोधपत्र निर्माणकै क्रममा आवश्यक पुस्तक तथा पत्रपत्रिका उपलब्ध गराएर सहयोग गर्ने साझा प्रकाशन नयाँबजार, त्रिभुवन विश्व विद्यालय पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय पुस्तकालय, नेपाली विभाग, त्यसमा संलग्न सम्पूर्ण गुरु र शोधनायककी बहिनी मिलन शेरचनलाई पनि यो समयमा आभार प्रकट गर्दछु । मेरो पढाइको उन्नति प्रगतिका बारेमा हरक्षण चासो दिने आदरणीय बुबा विनीमाधव बराल, आमा लक्ष्मी बराल र आदरणीय गुरु डा. लक्ष्मीप्रसाद राई जसले यस शोध कार्य सम्पन्न गर्न निरन्तर प्रेरणाका साथै सहयोग गर्नुभएको छ, उहाँहरूप्रति सद्भाव व्यक्त गर्दछु । साथै, शोधको साजसज्जा र अन्तिम रूप दिने गण्डकी हाई-टेक प्रा.लि. बगरकी अनु बराललाई पनि यो समयमा सम्झन चाहन्छु ।

अन्त्यमा प्रस्तुत शोधपत्रको मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्व विद्यालय पृथ्वी नारायण क्याम्पस, नेपाली विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

मिति : २०७४/१२/१८

सन् : ०१/०४/२०१८

.....

सन्तोष बराल

प्राइभेट परीक्षार्थी

परीक्षा रोल नं. ९५७००२

त्रि.वि. रजिस्ट्रेशन नं. ६-१-२९८-१७५-९६

विषय सूची

स्वीकृति पत्र

निर्देशकको सिफारिस

कृतज्ञता ज्ञापन

पहिलो परिच्छेद

शोध परिचय

१.१	शोध परिचय	१
१.२	शोध शीर्षक	२
१.३	शोध प्रयोजन	२
१.४	समस्या कथन	२
१.५	उद्देश्य कथन	२
१.६	पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.७	शोधकार्यको औचित्य र महत्त्व	४
१.८	शोधको क्षेत्र र सीमा	५
१.९	सामग्री सङ्कलन विधि	५
१.१०	शोधपत्रको रूपरेखा	५

दोस्रो परिच्छेद

कथाको सैद्धान्तिक चिनारी

२.१.	कथाको उत्पत्ति र स्वरूप	६
२.२	कथाको परिभाषा	८
२.२.१	पाश्चात्य विद्वान्को परिभाषा	८
२.२.२	पूर्वीय विद्वान्को परिभाषा	८
२.२.३	निष्कर्ष	९

२.३	कथाका तत्त्वहरू	१०
	२.३.१ संरचना	११
	२.३.२ रूपविन्यास	१५
२.४	कथाको वर्गीकरण	१७
	२.४.१ रूचिक्षेत्रका आधारमा कथाको वर्गीकरण	१८
	२.४.२ रीति क्षेत्रका आधारमा कथाको वर्गीकरण	२१
२.५	नेपाली कथाको विकासक्रम	२३
	२.५.१ प्रारम्भिक काल (वि.सं. १८२७-१९५७)	२३
	२.५.२ माध्यमिक काल (वि.सं. १९५८-१९९१)	२४
	२.५.४ आधुनिक काल (१९९२ यता)	२६

तेस्रो परिच्छेद

उषा शेरचनको सङ्क्षिप्त जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्व

३.१	जन्म र बाल्यकाल	३३
३.२	शिक्षादिक्षा	३३
३.३	पारिवारिक पृष्ठभूमि	३३
३.४	पेसा व्यवसाय	३४
३.५	साहित्यिक क्षेत्रमा प्रवेश र प्रेरणा	३४
३.६	विभिन्न सङ्घसंस्थामा आबद्धता	३५
३.७	साहित्यिक कृति र गतिविधि	३६
३.८	सम्मान तथा पुरस्कार	३६
३.९	भ्रमण तथा साहित्यिक सहभागिता	३७
३.१०	उषा शेरचनको कथाकारिता	३८

चौथो परिच्छेद

उषा शेरचनका कथागत प्रवृत्तिहरू

४.१	उषा शेरचनका कथागत प्रवृत्तिहरू	४०
	४.१.१ सामाजिक यथार्थवादी प्रवृत्ति	४०

४.१.२ नारीवादी प्रवृत्ति	४२
४.१.३ यौनिक तथा लैङ्गिक परिचयात्मक प्रवृत्ति	४४
४.१.४ विकृति विरोधी प्रवृत्ति	४५
४.१.५ समानतावादी तथा समावेशी प्रवृत्ति	४६
४.२ उषा शेरचनका कथाका तत्त्वगत प्रवृत्तिहरू	४८
४.२.१ भाषाशैली	४८
४.२.२ दृष्टिविन्दुको प्रयोग	४८
४.२.३ परिवेश निर्माण	४८
४.२.४ पात्र तथा चरित्रचित्रण	४९
४.२.५ उद्देश्य विधान	४९

पाँचौं परिच्छेद

उषा शेरचनका कथाहरूको अध्ययन तथा मूल्याङ्कन

५.१ उषा शेरचनका कथाहरूको अध्ययन	५०
५.२.१ 'अर्को क्षितिज' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	५०
५.२.२ 'नरोजेको बाटो' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	५२
५.२.३ 'अनपेक्षित बाढी पहिरो' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	५४
५.२.४ 'यक्ष प्रश्न' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	५५
५.२.५ 'सीमातीत अस्मिता' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	५६
५.२.६ 'पर्दा पछाडि' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	५८
५.२.७ 'भिनो उज्यालो' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	५९
५.२.८ 'मन विस्तापित भएको छैन' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	६१
५.२.९ 'अँध्यारो भविष्य' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	६२
५.२.१० 'प्रतिभा पलायन' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	६३
५.२.११ 'जीवनका उडानहरू' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	६४
५.२.१२ 'परिणाम' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	६५
५.२.१३ 'छाउपडी' कथाको अध्ययन र विश्लेषण	६७

५.२.१४	‘मैले चुमेको आकाश’ कथाको अध्ययन र विश्लेषण	६८
५.२.१५	‘पिँजडा आखिर पिँजडा हो’ कथाको अध्ययन र विश्लेषण	७०
५.२.१६	‘तेस्रो रङ्ग’ कथाको अध्ययन र विश्लेषण	७१
५.२	उषा शेरचनका कथाका शक्ति र सीमाहरू	७३
५.२.१	शेरचनका कथाका सबल पक्षहरू	७३
५.२.२	शेरचनका कथाका दुर्बल पक्षहरू	७४

छैटौँ परिच्छेद

उपसंहार तथा निष्कर्ष

६.१	सारांश	७६
६.२	निष्कर्ष	७७
६.२.१	व्यक्तित्व र प्रवृत्ति	७७
६.२.२	कथ्य र शिल्प पक्ष	७८
६.३	सम्भावित शोधका शीर्षक	८०
	सन्दर्भ सूची	८२